

ELINA SEYE
NINA ÖHMAN

Musiikkipoliittisesta vaikuttamisesta tutkijaverkostojen ylläpitämiseen Suomen etnomusikologisen seuran toiminnan kehitysvaiheita

Suomen etnomusikologisen seuran 50-vuotisjuhlavuoden kunniaksi halusimme koota katsauksen seuran toimintaan. Elina Seye on liittynyt seuran jäseneksi jo opiskeluaikoinaan 1990-luvun lopulla. Hän toimi seuran sihteerinä vuosina 2001–03 sekä *Musiikin suunta* -lehden päätoimittajana (yhdessä Merja Hottisen kanssa) vuosina 2002–07, jolloin kuului myös SES:n hallitukseen. Vuodesta 2020 lähtien Seye on toiminut seuran puheenjohtajana. Nina Öhman on saanut etnomusikologisen koulutuksensa Yhdysvalloissa ja tuli mukaan SES:n toimintaan 2010-luvun puolivälin jälkeen kirjoittaessaan väitöskirjaa Pennsylvanian yliopistolla. Hän on toiminut seuran hallituksen jäsenenä vuodesta 2018 alkaen ja seuran varapuheenjohtajana vuodesta 2019. Hän toimii tällä hetkellä viidettä vuotta *Musiikin suunta* -lehden päätoimittajana (yhdessä Henri Pitkäsen kanssa vuonna 2020) ja on siinä tehtävässä ollut vahvasti mukana lehden kehityksessä monimediaiseen suuntaan.

Seuran toimintaa on käsitelty tähän asti monissa yhteyksissä ja erilaisista näkökulmista. Erityisesti seuran 30-vuotisjuhlaseminaarin pohjalta koottu *Musiikin suunnan* (jatkossa lyhennetty *MS*) numero 2/2005 ja *Ethnomusicology*-lehden syysnumerossa 1994 julkaistu ”Ethnomusicology in Finland” -kokonaisuus vuodelta 1994 tarjoavat useita kiinnostavia kirjoituksia seuran toiminnasta ja seuran jäsenten tutkimusaiheiden kirjosta (ks. myös *MS* 4/1994). Kokoelma uusia kirjoituksia ja muisteluja seuran historiasta on myös hiljattain julkaistussa *Musiikin -suunnan* numerossa 2/2024. Tämän artikkelin tavoitteena on täydentää aiempia kirjoituksia luomalla yleiskatsaus seuran toiminnan päälinjoihin sen koko 50-vuotisen historian aikana.

Katsauksen aineistona olemme käyttäneet ensisijaisesti seuran toimintakertomuksia ja -suunnitelmia (jatkossa lyhennetty TK ja TS) sekä hallituksen kokousten pöytäkirjoja (HKP) ja muita asiakirjoja vuosilta 1978–2024. Kaikki asiakirjat on tallennettu Musiikkiarkistoon, Suomen etnomusikologisen seuran kokoelmaan. Valitettavasti seuran alkuvuosien asiakirjoja ei ole useista kyselyistä huolimatta löytynyt, joten dokumentoitua tietoa vuosien 1974–77 toiminnasta ei ole saatavilla yhdistysrekisteriin tallennetun perustamiskirjan lisäksi. Yhdistyksen perustamissopimus on päivätty 5.12.1974 ja ilmoitus yhdistysrekisteriin tehty 5.3.1975. Mainittujen asiakirjojen lisäksi olemme käyneet läpi seuran julkaisuja *Äänenkannattaja*, *Musiikin suunta*, *Sessio*, jäsenkirje/*Etnoidi* ja *Etnomusikologian vuosikirja*.

Seura etnomusikologian opetuksen edistäjänä

Suomen etnomusikologisen seuran (jatkossa myös SES tai seura) toiminnassa keskeinen tavoite perustamisesta tähän päivään on ollut etnomusikologisen tutkimuksen tunnetuksi tekeminen ja sen aseman vakiinnuttaminen tai vahvistaminen suomalaisissa koulutusinstituutioissa. Oletettavasti vuodelta 1978 peräisin olevassa päiväämättömässä yksisivuisessa toimintasuunnitelmassa todetaankin, että seuran tavoitteena on tehdä tunnetuksi etnomusikologiaa ”tiedottamalla ajankohtaisista tutkimustuloksista sekä pyrkimällä lisäämään etnomusikologian osuutta musiikkialan oppilaitosten opetusohjelmissa”. Samaan tapaan seuraavan vuoden toimintasuunnitelmassa todetaan, että on ”tärkeää turvata etnomusikologian opetus ja tutkimus korkeakouluissa” (TS 1979).

Etnomusikologian ajatuksia oli omaksuttu ennen kaikkea Yhdysvalloista. Jo 1970-luvun alkupuolella amerikkalaisesta musiikkiantropologiasta inspiroituneet opiskelijat ryhtyivät organisoimaan alan opetusta Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksella Philip Donnerin johdolla (Moisala 2024; Kurkela 2005: 54–55; Moisala 2005: 28). Seuran toiminnassa ei alkuaikoina ollut erikseen opiskelijoille suunnattua toimintaa, koska jäsenistä suurin osa oli itsekin perus- tai jatko-opiskelijoita. Sen sijaan varhaisista asiakirjoista löytyy useita merkintöjä pyrkimyksestä edistää etnomusikologian opetusta erityisesti Helsingin yliopistossa:

Seura on edelleen pyrkinyt vakiinnuttamaan etnomusikologian asemaa Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksessa. Laitoksen aineyhdistyksen, Synkoopin järjestämässä seminaarissa käsiteltiin musiikin tutkimuksen olemusta. Tässä yhteydessä Philip Donnerin alustuksen pohjalta selviteltiin etnomusikologisen ja musiikkitieteellisen tutkimusperinteen suhteita. (TK 1980–81.)

Helsingin yliopiston musiikkitieteen laitoksen lisäksi oltiin yhteydessä muihinkin oppilaitoksiin: ”Seuran jäsenet ovat liikkuneet eri yliopistoissa, korkeakouluissa ja muissa laitoksissa esittelemässä tutkimusalueemme erilaisia tutkimustuloksia ja aiheita” (TK 1980–81). Jäsenistö myös opetti kursseja, jotka tekivät etnomusikologiaa tutuksi opiskelijoille. Toimintakertomuksesta vuosilta 1980–81 löytyy maininta, että seuran jäsenet järjestivät ”Sibelius-Akatemiassa kurssin ’maailman musiikkikulttuurit’, joka järjestettiin tuossa korkeakoulussa ensimmäisen kerran”. Maailman musiikkikulttuurit -kurssia on oletettavasti opetettu noista ajoista lähtien useissa suomalaisissa yliopistoissa. Siten se lienee pitkäikäisin etnomusikologian kurssi Suomessa, vaikka sen tarkempi sisältö onkin vaihdellut ajan mittaan muun muassa kurssin opettajien asiantuntemuksesta riippuen (ks. esim. Öhman 2021).

Aina 1980-luvun loppuun asti asiakirjoista löytyy toistuvasti mainintoja opetuksesta ja siitä, miten etnomusikologian sisällyttämistä osaksi erityisesti musiikkitieteen opintoja on ajettu, joskin osa kirjauksista on viitteellisiä eikä niistä siten aina saa selkeää käsitystä siitä, mitä todella on tapahtunut ja onko seura ollut osallisena vai vain joku sen aktiiveista. Varmasti SES osallistui ainakin syyslukukaudella 1987 Helsingin yliopistossa pidetyn populaarimusiikin Studia Generalia -luentosarjan järjestämiseen:

Sarjan aloitti [...] Simon Frith, jonka lisäksi luentoja piti useita merkittäviä koti- ja ulkomaisia populaarimusiikintutkijoita (mm. göteborgilainen Lars Lilliestam, Peter Wicke DDR:stä ja ranskalainen Antoine Hennion, jonka vierailuun SES hankki rahoituksen). (TK 1987.)

Seura-aktiivien ponnistelut myös tuottivat tulosta, vähintäänkin sitä kautta, että useat heistä saivat jatko-opintonsa valmiiksi ja siten pystyivät vahvistamaan omaa asemaansa yliopistomaailmassa: *Musiikin suunnan* 5/1983 pääkirjoituksessa otsikolla ”Etnomusikologia etenee” Pirkko Moisala (1983: 3) raportoi seuran silloisen puheenjohtajan Timo Leisiön väitöstilaisuudesta, jonka myötä alalle saatiin uusi tohtori. Moisala painottaa tämän tapahtuman merkittävyyttä alan laajentumiselle ja kehittymiselle Suomessa. Vuosikymmenen aikana tohtorien määrä lisääntyikin nopeasti: *Sessio* -lehdessä 3/1989 Erkki Pekkilä (1989a: 2–4) mainitsi lokakuun lopulla tarkistettavan Vesa Kurkelan väitöskirjan olevan neljäs väitös viimeisen kahden vuoden sisällä. Pekkilän kirjoituksesta välittyvät sen hetken valoist näkymät alan tulevaisuuteen (ks. myös Pekkilä 1989b: 4). Siinä hän totesi etnomusikologian vakiinnuttaneen asemansa Suomessa 15 vuoden aikana, viitaten muun muassa opinnäytetöiden valmistumistahtiin sekä ajankohtaisiin ja kiinnostaviin tutkimuskohteisiin. Lisäksi Pekkilä (1989a: 3) näki etnomusikologian tulevaisuuden alana, koska se kykenee täyttämään uuden sukupolven odotuksia,

onhan nuorempi sukupolvi ”tottunut tietokoneiden kautta selkeään ajatteluun, satelliittikanavien kautta moderniin joukkotiedotukseen ja matkustelun kautta kansainvälisyyteen”.

Etnomusikologian opetuksen tueksi SES:n jäsenet ovat koonneet ja tuottaneet opetusmateriaaleja. Jo 1970-luvun lopulla koottiin luettelo etnomusikologisesta kirjallisuudesta ja äänilevyistä sekä valmisteltiin kirjajulkaisua Suomen vähemmistöjen musiikista (HKP 26.4.1979): ”Suomen vähemmistöjen musiikkia käsittelevän julkaisun toimitustyö on loppuvaiheessaan. [...] Se on jo hyväksytty Musiikkitieteen laitoksen kurssikirjallisuuteen.” (TK 1980–81.) Kyseinen kirja, *Suomen etnisten vähemmistöjen musiikki* (Donner ym. 1981), julkaistiin yhteistyössä Suomen antropologisen seuran kanssa. Jo sitä ennen Pirkko Moisala (silloin Lahtinen) ja Matti Lahtinen tuottivat Työväen Sivustysliitolle (TSL) kirjasen *Kehitysmat ja musiikki*, joka oli tarkoitettu oppimateriaaliksi. TSL julkaisi myös toisen kirjasen nimeltään *Kolmannen maailman laulu*, jossa oli mukana seuran jäsenten vieraiden kulttuurien musiikkia käsitteleviä kirjoituksia. (TK 1979.) Vaikka varhaisissa pöytäkirjoissa usein mainitaan seura-aktiivien muitakin hankkeita, niissä ei mainita Otavan julkaisemaa, Marja-Liisa Kuitusen ja Pirkko Moisalan (1986) kokoamaa kirjaa *Kansojen musiikkia: etnomusikologisia kuvauksia*, jota oletettavasti myös käytettiin etnomusikologian opetuksessa.

Vuonna 1985 seuran hallituksen kokouksissa suunniteltiin metodiluentosarjaa sekä luentojen perusteella kirjoitettavaa kokoelmateosta: ”Donnerin metodioppikirja julkaistaan tänä vuonna ja syksyllä alkavan luentosarjan metodiesitelmät seuraavana kalenterivuonna” (HKP 23.5.1985). Toisen kokouspöytäkirjan (HKP 26.9.1985) liitteenä on jo tarkempi sisältösuunnitelma otsikolla ”Musiikintutkimuksen antropologiset menetelmät 1900-luvulla”. Tätä artikkelikokoelmaa ei tosin saatu julkaistua suunnitellusti syksyllä 1985, vaan se mainitaan yhtenä seuran päähankkeista vuoden 1986 toimintasuunnitelmassa, nyt nimellä ”Musiikkiantropologian metodiopas I”. Pöytäkirjoista ei selviä, miten suunnitelma eteni, mutta vuoden 1988 toimintasuunnitelmassa on jälleen mainittu metodioppikirja, tosin otsikko on (toimintasuunnitelmassakin) korjattu muotoon ”Kansanmusiikin metodioppikirja”. Tämä oppikirjasuunnitelma materialisoitui lopulta vasta vuonna 1991, kun julkaistiin opetuskäyttöön suunnattu kokoelma *Kansanmusiikin tutkimus: metodologian opas*, jonka toimitti Pirkko Moisala (1991).

Moisala ja muita SES:n piirissä toimineita tutkijoita oli mukana myös koko suomalaisen musiikintutkimuksen kentän yhteisessä oppikirjahankkeessa, jonka tuloksena saatiin 2000-luvun alkupuolella käyttöön *Johdatus musiikintutkimukseen*-kokoelma (Eerola ym. 2003). Vaikka kirjan julkaisi Suomen musiikkitieteellinen seura (jatkossa MTS), se oli merkittävä edistysaskel suomenkielisten

oppimateriaalien kehittämisessä myös etnomusikologian osalta. Seuraava SES:n oma oppikirjahanke toteutui vasta kymmenen vuotta myöhemmin, kun julkaistiin Pirkko Moisalan ja Elina Seyen (2013) toimittama *Musiikki kulttuurina* -artikkelikokoelma. Aiemmista artikkelikokoelmista poiketen *Musiikki kulttuurina* toimitettiin perusteellisesti toisen tai kolmannen vuoden opiskelijoita ajatellen, ajatuksena havainnollistaa erilaisia näkökulmia ja menetelmiä, joita he voisivat soveltaa kandidaatintutkielmissaan ja muissa opinnäytteissään. Artikkelien arviointiin osallistui myös eräs opiskelija, joka tarkasteli artikkeleita nimenomaan niiden selkeyden ja ymmärrettävyyden kannalta. Koska suomenkielistä kirjallisuutta on edelleen vähän, kirjaa tai sen artikkeleita on käytetty useissa yliopistoissa paitsi alkuperäisen ajatuksen mukaisesti opetusmateriaalina myös pääsykoelukemistona.

Musiikin suunnan ja *Etnomusikologian vuosikirjan* artikkeleitakin on usein käytetty opetusmateriaalina, jotta opiskelijoille on voitu tarjota suomenkielistä ja suomalaiseseen kontekstiin paremmin sopivaa luettavaa alan keskeisten, enimmäkseen englanninkielisten teosten rinnalla. Tietyn maan tai alueen musiikkeihin

Kuva 1: *Musiikin suunnan* teemanumeroita 1986–90. Kuva: Nina Öhman

tai tiettyyn musiikinlajiin keskittyviä *Musiikin suunnan* teemanumeroita koottiin erityisesti 1980-luvulla, esimerkiksi numerot ”Etiopian musiikki” (MS 4/1986), ”Aasian musiikkikulttuureja” (MS 3/1987) ja ”Gamelan” (MS 4/1988). Sittenmin *Musiikin suuntaa* on hyödynnetty etnomusikologian opinnoissa myös toisella tavalla, kun kenttätyökurssien tai muunlaisen teemakurssien pohjalta on koottu teemanumeroita, jolloin opiskelijat ovat samalla päässeet harjoittelemaan tieteellisten artikkelien kirjoittamista. Tällaisia teemanumeroita ovat olleet esimerkiksi valtakunnallisen kansanmusiikin ja populaarimusiikin tutkijakoulun osallistujien kirjoituksista koostuva teemanumero ”Elämän valttikortit” (MS 4/2004), joissa otsikon kappalletta analysoidaan erilaisista lähtökohdista. Varsinaisista opiskelijanumeroista mainittakoon ruotsinkielinen, Åbo Akademin kenttätyökurssiin pohjautuva ”Kökarsmusik” (MS 2/2007) ja tuoreempi ”Opiskelijaesseitä rap-musiikista ja hiphop-kulttuurista” (MS 2/2022), joka pohjautuu Helsingin ja Jyväskylän yliopistoissa pidettyjen suomalaista rap-musiikkia käsitelleiden kursien lopputöihin.

Tavoitteessa tehdä etnomusikologiaa tunnetuksi ja lisätä sen osuutta musiikki-alan oppilaitosten opetusohjelmissa edistettiin siis lupaavasti 1980- ja 1990-lukujen aikana, kun etnomusikologia vakiintui Helsingin yliopistossa omaksi suuntautumisvaihtoehdokseen ja opetusta järjestettiin muissakin yliopistoissa, erityisesti Tampereen yliopistossa, jossa etnomusikologiaa oli mahdollista opiskella pääaineena (ks. myös Järviluoma 2024). 2000-luvulla haasteeksi ovat kuitenkin muodostuneet yliopistoissa tehdyt rakenteelliset uudistukset. Vaikka moni seuran pitkäaikainen aktiivi onkin onnistunut vakiinnuttamaan oman asemansa Suomen yliopistolaitoksessa ja jotkut edenneet professoreiksi asti, osa jo eläköitynytkin professuuristaan, tänä päivänä etnomusikologia näytetään pienenä alana, jonka institutionaalinen asema on hyvin heikko. Humanistisia aineita laajemminkin koetelleet säästöt ja organisaatiouudistukset ovat johtaneet siihen, että ainoa etnomusikologiaan keskittynyt koulutusohjelma Tampereen yliopistossa hävisi täysin ja muissakin yliopistoissa etnomusikologisesti suuntautunut opetus on nykyisin verrattain vähäistä (Seye 2020; Seye 2022: 20–25).

Etnomusikologian heikkenevä tilanne huomioitiin SES:n asiakirjoissa jo toimintasuunnitelmassa vuodelle 2018:

SES pyrkii vuonna 2018 edelleen vahvistamaan rooliaan etnomusikologian ja musiikintutkijoiden valtakunnallisena yhteistyöjärjestönä. Tähän on kasvavat perusteet, koska suomalaisissa yliopistoissa musiikintutkimuksen kaltaiset pienet oppiaineet liitetään enenevässä määrin osaksi suurempia yksiköjä ilman itsenäistä päätäntävaltaa. (TS 2018.)

Aihe nostettiin esille myös Rauhanasemalla Pasilassa 28.11.2019 pidetyssä seuran sääntömääräisessä syyskokouksessa, jossa virallisten asioiden lisäksi pidettiin keskustelu aiheesta ”musiikintutkimuksen tila ja tulevaisuus Suomessa”. Keskustelun taustalla oli oletettavasti seuran hallituksen huoli etnomusikologian opetuksen tulevaisuudesta Suomessa, ja keskustelussa tämä huoli laajeni koskemaan humanistis-yhteiskuntatieteellisen musiikintutkimuksen tulevaisuutta laajemminkin. Todettiin, että alan opiskelijamäärät ovat dramaattisesti pienentyneet edeltävinä vuosina, ja erityisesti etnomusikologian tutkimusperinteen jatkuvuus on siten uhattuna Suomessa.

Keskustelussa olivat esillä myös etnomusikologiaan ja musiikintutkimukseenkin liittyvät terminologiset ongelmat. Jotkut kokivat erityisesti etnomusikologian *ethnos*-juuren ongelmalliseksi sen kytkeytyessä ajankohtaisissa poliittisissa keskusteluissa muun muassa (etno)nationalismiin, mutta yhtä lailla huomautettiin musiikki-sanana ongelmallisuudesta tieteellisessä kontekstissa – musiikkitiedekin mielletään helposti vain taiteen tekemistä palvelevaksi ”aputieteeksi”. Näistä syistä keskustelun yhtenä alustajana toiminut Tarja Rautiainen-Keskustalo koki paremmaksi puhua vaikkapa äänellisestä kulttuurista musiikin sijaan. Hän myös korosti oppiaineiden ja tieteenalojen rajat ylittävän yhteistyön tärkeyttä etnomusikologisen tutkimuksen tulevaisuutta ajatellen. (Lähteenä Elina Seyen muistiinpanot keskustelusta.)

SES on joka tapauksessa jo pitkään panostanut siihen, että opiskelijoita saataisiin mukaan seuran toimintaan. Opiskelijoita on rohkaistu liittymään jäseneksi ja osallistumaan seuran tapahtumiin. Välillä on myös järjestetty erityisesti maisteriopiskelijoille suunnattuja ”työelämän toukopäiviä”, joiden teemoina on ollut muun muassa ”musiikin kulttuuriperintöala” (Turku 14.5.2012, ks. *Musetti* 1/2012) ja ”musiikkiteollisuuden tapahtumatuotanto” (Helsinki 6.5.2013, ks. Synkooppi 2013). Seuran toiminnan tunnetuksi tekemiseksi opiskelijoiden keskuudessa aloitettiin myös musiikintutkimuksen valtakunnallisen gradupalkinnon jakaminen yhteistyössä Suomen musiikkitieteellisen seuran kanssa vuonna 2015 (HKP 5.6.2014; HKP 20.3.2015). Palkinnon nimi muutettiin opinnäytetyöpalkinnoksi ja sen kriteerejä muutettiin hieman vuonna 2021, jotta osallistuminen olisi mahdollista myös taiteellista tutkimusta sisältävällä maisterintutkinnon loppu-työllä (HKP 17.12.2021). Palkinnonsaajille on tarjottu mahdollisuutta pitää esitelmä opinnäytetyön aiheesta musiikintutkijoiden symposiumissa tai muussa seurojen yhteisessä tapahtumassa, ja useimmat ovatkin tähän mahdollisuuteen tarttuneet.

Seura kulttuurivaikuttajana

Etnomusikologialle keskeinen kulttuurilähtöisyys ja maailman musiikkikulttuurien moninaisuuden huomioiminen yhdistyi SES:n varhaisvuosien toiminnassa luontevasti 1960-luvulla suosiota keränneeseen folk-liikkeeseen ja suomalaisen kansanmusiikin elävöittämisspyrkimyksiin (Kurkela 1994; Saha 1994). Koska suomalaisten etnomusikologien kytkökset laajempaan kansanmusiikki-innostukseen ja toisaalta vasemmistolaiseen kulttuuriliikehdintään olivat vahvoja, suomalaisen etnomusikologian kenttä määrittyi alusta lähtien amerikkalaista esikuvaansa väljemmin ja muotoutui varsin omaperäiseksi sekoitukseksi monenlaisista musiikintutkimusta, joka ei mahtunut aikansa musiikkitieteen kapeisiin raameihin (Kurkela 2005: 53–54; Pekkilä 1994: 407; Saha 1994: 400).

Tältä pohjalta ei olekaan yllättävää, että seuran 1980-luvun toiminnassa painottui asiakirjojen perusteella yhtä lailla moninainen kansanomaisten ja populaarien musiikkien harjoittamisen tukeminen kuin vieraiden musiikkikulttuurien tutkiminen ja tunnetuksi tekeminen. Yhteistä toimintaa oli runsaasti niin samana vuonna perustetun Kansanmusiikki-instituutin kuin kymmenisen vuotta myöhemmin perustetun Työväenmusiikki-instituutin (vuodesta 1991 lähtien Maailman musiikin keskus) kanssa. Jälkimmäistä SES oli mukana perustamassa. Olipa seuran hallituksen jäseniä myötävaikuttamassa myös Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston perustamiseen:

Sibelius-Akatemiassa perustettiin viime vuonna ns. kansanmusiikin koulutusohjelmaa valmisteleva työryhmä. SES:n hallituksen päätöksen mukaan Philip Donner ja Timo Leisiö kävivät neuvotteluja Sibelius-Akatemian rehtorin Veikko Helasvuon kanssa ja ovatkin tällä hetkellä työryhmässä mukana edustamassa Helsingin yliopiston etnomusikologista koulutusperinnettä. (TK 1980–81.)

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus on ollut keskeinen arvo seuran toiminnassa alkuvaiheista lähtien (Pekkilä 1994: 406; Moisala 1994: 417). Helmi Järviluoma (2005: 63) onkin kutsunut 1970–80-luvun taitteessa seurassa vallinnutta puhe- tapaa ”demokraattisen ja aktivoivan musiikkipolitiikan diskurssiksi”. Pyrkimys kulttuuripoliittiseen vaikuttamiseen näkyy myöhemmissäkin toimintasuunnitelmissa, esimerkiksi vuoden 1990 toimintasuunnitelmassa sanotaan: ”Tulevana toimintakautena seura pyrkii erityisesti kehittämään julkaisutoimintaansa, suuntautumaan aktiivisemmin tieteen ja kulttuuripolitiikan alueille sekä parantamaan maailman musiikin esiintymismahdollisuuksia”. Etnomusikologien aktiivinen, jopa aktivistinen, asenne yhteiskuntaan mainitaan myös useissa muissa SES:n toimintaa ja historiaa käsittelevissä kirjoituksissa (esim. Kurkela

1994: 403). Tämä kulttuuriaktivismi on ilmennyt monenlaisissa kannanotoissa ja vaikuttamispyrkimyksissä sekä etnomusikologista tietoa soveltavissa hankkeissa, kuten laajalle yleisölle suunnatuissa näyttelyissä, konserteissa ja julkaisuissa, joita kaikkia käsittelemme jäljempänä.

Seura on ottanut aktiivisesti kantaa – aiempina vuosina erilaisiin julkisen sektorin epäkohtiin, myöhemmillä vuosikymmenillä ennemminkin yksittäisiin tapauksiin tai nimenomaan etnomusikologiaa koskettaviin koulutus- ja tiedepoliittisiin kysymyksiin. Esimerkiksi vuonna 1979 Philip Donner ja Vesa Kurkela laativat seuran nimissä ”kirjelmän lähetettäväksi Yleisradion ohjelmaneuvostolle, Musiikkiosastolle ja Viihdeohjelma 2:lle. Kirjelmän myönteisellä kritiikillä pyritään saamaan liikkeelle uudistuksiin johtavia toimenpiteitä.” (HKP 26.4.1979.) Käytännössä toivottiin muun muassa kotimaisten musiikin harrastajien näkökulmien ja ei-länsimaisen taidemusiikin huomioimista sekä eri musiikinlajien ”arvoväritteisen” jaottelun poistamista radion musiikkiohjelmistossa (Järviluoma 2005: 64–65). Seuran kirjelmä otettiin selvästi vakavasti Yleisradiossa:

Donner ilmoitti vastaanottaneensa kirjeen ohjelmaneuvostolta, jossa se kiittää seuraa sen tuntemasta mielenkiinnosta radion musiikkipolitiikkaa kohtaan (liite 1.) Kokous tunsu tyytyväisyyttä siitä, että seuran kannanotto oli herättänyt keskustelua jopa kahdessa ohjelmaneuvoston kokouksessa. (HKP 25.10.1979.)

Seuran aktiivisuus tuotti varhaisina vuosina selvästi myös konkreettisia tuloksia, kun taas tänä päivänä vaikuttaa siltä, että tieteellisiä seuroja ei enää juurikaan arvosteta yhteiskunnallisina toimijoina tai ainakaan niiden kannanotoilla ei tunnu olevan erityisempää vaikutusta, on kyse sitten Yleisradiosta tai koulutuspolitiikasta. Seura oli esimerkiksi vuonna 2021 mukana taiteiden tutkimuksen neuvottelukunnassa, useamman tieteellisen seuran yhteisessä hankkeessa, joka pyrki vaikuttamaan taiteiden tutkimuksen oppiaineiden dramaattisesti heikentyneeseen tilanteeseen ympäri maata sekä kahden seurojen yhteisesti muotoileman julkilausuman keinoin että suorilla yhteydenotoilla Opetusministeriöön ja eduskunnan sivistysvaliokuntaan (TK 2021). Erityistä vaikutusta tällä kampanjalla ei kuitenkaan tunnu olleen, kuten ei myöskään seuran muilla kannanotoilla, joista viime vuosilta mainittakoon vetoamus pakolaisuusikoiden puolesta (HKP 21.12.2016) ja tuen ilmaiseminen rasminvastaiselle Me emme vaikene! -mielentoimitukselle (HKP 31.8.2023).

Aiemmin mainitussa päiväämättömässä tekstissä seuran alkuvuosilta todetaan lisäksi, että seuran toiminnassa tärkeää on myös vieraiden musiikkikulttuurien tunnetuksi tekeminen: “Se edistää seuran mielestä kansojen välistä

yhteisymmärrystä ja maailmanrauhaa.” Tiedon levittäminen maailman musiikkikulttuureista mainitaan edelleen seuran säännöissä, samoin kuin kansojen välisen ymmärtämyksen edistämisen päämäärä motiivina tälle tiedon levittämisen tavoitteelle. Käytännön toiminnan tasolla tämän tavoitteen edistäminen on kuitenkin muuttanut muotoaan: seuran varhaisvuosina vieraiden musiikkikulttuurien tunnetuksi tekeminen näyttäytyi ennen kaikkea julkaisutoiminnassa, esimerkiksi tiettyjen maiden musiikkia esittelevinä *Musiikin suunnan* teemanumeroina. Seuran järjestämällä lukuisilla yleisötapahtumilla voidaan nähdä myös olleen sama päämäärä.

2000-luvulla monet aiemmin vieraista ja kaukaisista musiikkikulttuureista ovat tulleet läheisemmiksi muuttoliikkeiden ja internetin yleistymisen myötä, eikä aiempaa kansanvalistushenkistä vieraiden musiikkien tunnetuksi tekemiseen tähtävää toimintaa ole ilmeisesti enää koettu tarpeelliseksi. Sen sijaan seuran voi katsoa edistäneen kansojen välisen ymmärryksen edistämisen tavoitetta muun muassa järjestämällä seminaarit musiikista ja rasismista vuonna 2016 ja musiikintutkimuksen valkoisuudesta vuonna 2018 (Öhman 2020). Lisäksi *Musiikin suunta* -lehden järjestämän Musiikintutkijoiden virtuaalifoorumin aikana (31.8.2020) keskusteltiin niin ikään yhdenvertaisuuden teemoista. Kyseisen keskustelun innoittamana SES toteutti myös yhdenvertaisuuskyselyn yhteistyössä Suomen musiikkitieteellisen seuran kanssa vuonna 2020 (ks. Seye & Tiainen 2021).

Siten voinee sanoa, että Elina Paukkusen (nyk. Seye) muotoilu *Elore*-lehden seuraesittelyssä vuonna 2005 pitää nyt 20 vuotta myöhemmin edelleen paikkansa:

Etnomusikologisen seuran toiminnan yleisenä tavoitteena voi pitää valtakunnallisen keskustelun lisäämistä musiikintutkimuksessa. Seura onkin tunnettu keskustelevana ja kriittisenä yhteisönä, jossa niin seuran kuin itse etnomusikologiankin mielekkyys on toistuvasti kyseenalaistettu. Tieteenalan kannalta tämä jatkuva itsereflektio on kuitenkin ollut hedelmällistä, sillä seuran parista on vuosien varrella lähtenyt liikkeelle monenlaisia suomalaista musiikintutkimusta ja jopa koko musiikkielämää uudistaneita ajatuksia. (Paukkunen 2005.)

Seura tapahtumajärjestäjänä

Seuran alkuvuosista noin 1990-luvun puoliväliin asti SES järjesti verrattain runsaasti laajalle yleisölle suunnattuja konsertteja, työpajoja ja muita musiikki-tapahtumia, tai osallistui tavalla tai toisella niiden järjestämisen. Myös huomattavan laajoja musiikkiaiheisia näyttelyitä on saatu aikaan, esimerkiksi jo vuoden 1978 toimintakertomuksessa mainitaan Timo Leisiön kokoama ”islamin maiden”

soittimien näyttely Amos Andersonin taidemuseossa ja toimintakertomuksessa 1981 puolestaan seuran näyttely maailman musiikkikulttuureista, joka ”lähetettiin kiertämään eri paikkakunnille, millä matkalla se on edelleen”.

Konserttien ja tapahtumien järjestäminen kytkeytyi välillä tutkimus- ja kehitysyhteistyöprojekteihin, joissa seuran aktiivijäseniä oli mukana. Toimintakertomuksessa 1978 mainitaan:

Musiikillisen kehitysyhteistyön ajatusta on seuran jäsen Philip Donner toteuttanut käytännössä. Hän on työskennellyt Tansaniassa Suomen Akatemian ja paikallisen kulttuuriministeriön yhteistyöprojektin tutkijana. Hänen aloitteestaan on mm. vireillä tansanialaisen tanssiryhmän vierailu Suomeen. (TK 1978.)

Vuoden 1979 toimintasuunnitelmassa puolestaan todetaan:

Suomi-Tansania Seuran kanssa pannaan alulle Tansaniaa koskevien äänitteiden keruutyö ja Suomen Nuorison Liiton kanssa valmistellaan tansanialaisen musiikki- ja tanssiryhmän vierailua. Seuran suunnitelmiin kuuluu myös osallistua eräiden muiden ulkoeurooppalaisten muusikoiden sekä etnomusikologiaa edustavien tiedemiesten vierailujen järjestämiseen. (TS 1979.)

Konserteista on seuran asiakirjoissa lukuisia mainintoja, joskin välillä jää epäselväksi, onko seura ollut mukana niiden järjestämisessä vai onko vain haluttu kirjata pöytäkirjaan etnomusikologeja kiinnostava tapahtuma. Seuran itse järjestämiäkin musiikkitapahtumia on kuitenkin ollut runsaasti. Toimintakertomuksessa 1980–81 mainitaan muun muassa yhteistyössä Helsingin laulufestivaalin kanssa järjestetty konsertti, jonka ohjelmassa oli useiden vähemmistöryhmien musiikkia, vuonna 1983 taas samaisen festivaalin yhteydessä järjestettiin kuubalaisen musiikin seminaari (TK 1983).

Vuodeksi 1984 suunniteltiin ”Maailman musiikin viikkoa”, joka koostuisi ”elokuvaesityksistä, näyttelyistä, tieteellisestä seminaarista, musiikkitapahtumista ja radio-ohjelmista” (TS 1984). Suunnitelma toteutui vasta helmikuussa 1985, mutta toteutus oli toimintakertomuksen mukaan (TK 1984–85) ilmeisen onnistunut: ”Viikko sai runsaasti huomiota sekä radiossa että TV:ssä ja jopa [pilapiirtäjä] Kari Suomalainen reagoi asiaan.” Ohjelmaan kuului ainakin soitinnäyttely ja näyttelyn yhteydessä järjestetyt ulkomaisten muusikoiden esitykset (muusikoiden kotimaiksi mainitaan mm. Bolivia, Korea ja Palestiina). Lisäksi viikkoon kuuluivat seuran jäsenten tekemät päivittäiset radio-ohjelmat Yleisradion

kanavilla sekä kansainvälinen symposium otsikolla ”Whither World Music?”, johon oli kutsuttu puhumaan muun muassa Marcia Herndon (TK 1984–85). Symposiumin esitelmistä koottiin myös kaksi teemanumeroa *Musiikin suuntaan* (MS 2/1985 ja 1/1986). Seuraavassa toimintakertomuksessa raportoidaankin Maailman musiikin viikon vieneen seuran voimavarat pitkäksi aikaa (TK 1985).

Maailman musiikin viikko toimi mahdollisesti jonkinlaisena esikuvana Työväenmusiikki-instituutin / Maailman musiikin keskuksen järjestämälle Etnosoi!-festivaalille, ja festivaalin alkuvuosina seura näyttää osallistuneen sen järjestelyihin aktiivisesti, vaikka kyse ei ainakaan periaatteessa ole ollut seuran omasta toiminnasta. *Sessio*-lehdessä 5/1988 seuran mainitaan olevan mukana järjestämässä ensimmäistä Etnosoi!-festivaalia joulukuussa 1988 (ks. myös Etnosoi! 2024) ja SES:n seuraavan vuoden toimintasuunnitelmassa (TS 1989) mainitaan ”maailman musiikin festivaali” joulukuussa Helsingissä, yhteistyössä Kansan Sivistystyön Liiton (KSL) kanssa – KSL on SES:n ohella yksi Työväenmusiikki-instituutin perustajajäsenistä, joten mainittu festivaali lienee Etnosoi!. Vuodelta 1991 löytyy hieman yllättäen maininta, että SES on saanut festivaalille rahoitusta Helsingin kaupungilta: ”Etnosoi-festivaalille on budjetissa varattu 10.000 markkaa, mikä on Helsingin kaupungin asiaa varten myöntämä avustus” (HKP 27.8.1991).

Kaiken muun aktiivisuuden lisäksi seura alkoi 1980–90-luvun vaihteessa järjestää kansanmusiikkiin keskittyvää Taiga-klubia Helsingin keskustassa Studio Juliuksessa yhteistyössä Kansanmuusikot ry:n kanssa (TS 1990). Esimerkiksi syyskuussa 1989 siellä esitettiin ”havumetsävyöhykkeen musiikkia” (*Sessio* 3/1989: 18). Kuten muutakin toimintaa, konsertteja järjestettiin useilla paikkakunnilla, esimerkiksi Turussa järjestettiin vuonna 1992 kaksi konserttia, joita seura tai seuran aktiivit olivat mukana järjestämässä. Ensimmäinen näistä oli japanilaisen musiikin konsertti, jonka Pirkko Moisala organisoi Turussa (HKP 18.5.1992). Turun alajaosto taas järjesti syksyllä 1992 ”senegalilaisen musiikin päivät”, joiden ohjelmassa oli ”konserttien lisäksi rumpu-workshop yhteistyössä Turun yliopiston musiikkitieteen lts:n kanssa” (HKP 11.11.1993). Maininnat konserteista kääntyvät laskuun 1990-luvun puolivälin tienoilla. Mahdollisesti seuran toiminnan tavoitteissa mainittuun maailman musiikkikulttuurien tunnetuksi tekemiseen tähtävien musiikkitapahtumien järjestämiseen ei ole koettu enää vastaavaa tarvetta kuin aiemmin, olihan muun muassa Etnosoi!-festivaali jo vakiinnuttanut asemansa, ja muillakin festivaaleilla saattoi varsinkin 1980–90-luvun vaihteessa kuulla ”maailmanmusiikin” esittäjiä. Toisaalta tilanteeseen vaikuttivat todennäköisesti myös taloudelliset realiteetit ja 1990-luvun lama.

Näyttelyt ja tapahtumajärjestäminen nähtiin seurassa ennen muuta tutkimustiedon soveltamisena, ja 1990-luvun puolivälin *Ethnomusicology*-lehden

katsauksissa puhutaankin soveltavasta etnomusikologiasta keskeisenä elementtinä suomalaisten etnomusikologioiden toiminnassa (Moisala 1994; Kurkela 1994). Tätä soveltavan etnomusikologian perinnettä on sittemmin jatkanut erityisesti Tampereen yliopistossa opiskelleiden etnomusikologioiden vuonna 2003 perustama Kulttuuriosuuskunta Uulu (ks. Uulu 2024).

Tänä päivänä tutkimuksen sovellettavuus on saanut uutta arvostusta tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden odotuksien myötä, mutta etnomusikologien tuottaman tiedon soveltaminen on suurelta osin jätetty muiden tahojen kuten suomalaisten musiikki-instituuttien (erit. Kansanmusiikki-instituutti, Maailman musiikin keskus, Rytmii-instituutti) tehtäväksi. 2000-luvun puolella SES onkin verrattain harvoin ollut mukana musiikkitapahtumien järjestämisessä, joskin akateemisten kokoontumisten yhteydessä on kyllä ajoittain järjestetty konsertteja ja toisaalta musiikkitapahtumien, kuten Etnosoi!-festivaalin yhteyteen on järjestetty niin akateemisia kuin laajemmalle yleisölle suunnattuja seminaareja. Esimerkiksi vuonna 2016 järjestettiin Etnosoi!n yhteydessä seminaari, jonka aiheena oli ajankohtaisesti musiikki ja maahanmuutto (HKP 27.9.2016).

Seuran julkaisutoiminnan kehitys

Seura on alusta lähtien nähnyt julkaisutoiminnan kuuluvan keskeisimpiin tehtäviinsä. Edellä onkin jo kerrottu useista varhaisista kirjajulkaisuista, joita seura edisti toteuttaakseen sääntöjensä mukaista tavoitetta maailman musiikkikulttuurien ja etnomusikologisen ajattelun tunnetuksi tekemisestä. Toimintasuunnitelmassa vuodelle 2008 todettiin julkaisutoiminnan olevan ”hyvä tapa ylläpitää keskustelua etnomusikologiasta ja suomalaisesta musiikintutkimuksesta”. Toimintasuunnitelmassa 2016 taas julkaisutoiminnan tehtäväksi määriteltiin edelleen ”ylläpitää asiantuntijatietoa ja monitasoista keskustelua etnomusikologiasta ja suomalaisesta musiikintutkimuksesta” ja tämän myötä seuran toiminnassa ”satsataan etnomusikologian kiinnostuksen ja julkaisujen lukijakunnan kasvuun yliopistoissa, tutkimuslaitoksissa ja harrastajapiireissä”.

Seuran ensimmäinen lehti oli *Äänenkannattaja*, joka myöhemmin muuttui *Musiikin suunnaksi*. Se perustettiin tiedotuslehdeksi vastauksena vuosikokouksessa esitettyyn toiveeseen seuran tiedottamisen tehostamisesta. Philip Donner esitteli hallituksen kokouksessa 17.5.1979 lehden luonnoksen, ja ensimmäinen numero ilmestyi kesäkuussa 1979. Lehdessä muun muassa mainitaan hanke suomenkielisen etnomusikologisen kirjallisuuden luetteloinnista, ja samassa numerossa on julkaistu SES:n kannanotto radion musiikkipolitiikkaan. *Äänenkannattajaa* toimitettiin vuoden 1982 loppuun, ja *Musiikin suunnan* toimituskunta perustettiin 21.4.1983. (HKP 9.12.1982; HKP 21.4.1983.)

Seuran lehdellä on ollut hyvin keskeinen rooli toiminnassa ja seuran jäsenten tuottaman tiedon välittämisessä lukijakunnan kautta laajalle yleisölle. *Äänenkannattaja* ilmestyi vuonna 1982 viisi kertaa, jolloin se maksoi 25 mk/vuosi. Ilmeisesti lehden lukijoita oli enemmän kuin maksavia tilaajia, koska *Musiikin suunnan* 5/1983 takasivulla toimitus ilmoitti lukijoilleen: ”Tiesitkö, että vuoden 1983 numerot toimitettiin 55 maksaneelle ja 126 maksamattomalle jäsenelle. Vuonna 1984 näin ei enää tehdä! Maksa jäsenmaksusi heti kun saat maksukuitin.” (MS 5/1983: 40.) Kulujen kattamiseksi lehdessä julkaistiin niihin aikoihin myös mainoksia, mutta lehti tuotti usein tappiota. Tästä huolimatta *Musiikin suunnan* numeron 1/84 sopivaksi painomääräksi nähtiin 400 kappaletta (HKP 29.2.1984). Tämän pienelle seuralle suhteellisen korkean painosmäärän voi päätellä heijastaneen lehden oleellista roolia seuran toiminnassa ja seuran tavoitteita laajan yleisön saavuttamiseksi. *Musiikin suunnan* keskeisyyttä seuran toiminnalle korosti myös hallituksen vuoden 1986 alussa kirjaama päätös: ”keskitytään Musiikin suunnan tekemiseen eikä suuntauduta näyttävästi ulospäin” (HKP 23.1.1986).

Musiikin suunnan ja *Etnomusikologian vuosikirjan* sisällöllisistä linjauksista käytiin keskustelua jo varhain, kun ensimmäisen vuosikirjan julkaisun aikoihin hallituksen kokouksessa ehdotettiin vuosikirjalle ”ankaran tieteellistä” linjaa ja *Musiikin suunnalle* ”laajempaa lukijakuntaa” (HKP 29.8.1986). Ilpo Saunion hahmotelma *Sessio*-lehdessä 2/1988 taas jakoi seuran julkaisutoiminnan kolmeen tasoon: *Musiikin suunta* olisi ”seuran perusjulkaisu” ja ”etnomusikologinen yleis-aikakauslehti”, *Etnomusikologian vuosikirjassa* julkaistaisiin tieteelliset artikkelit, tiedotuslehti (*Sessio*) taas olisi suunnattu jäsenistölle. SES:n julkaisutoimintaa on edistetty suurin piirtein samalta pohjalta näihin päiviin asti, joskin tiedottaminen on siirtynyt erillisistä tiedotuslehdistä digitaaliseen muotoon seuran verkkosivustolle, sähköpostilistalle ja sosiaalisen median kanaville (erit. Facebook-sivu).

Musiikin suunnan profiili tieteellisenä aikakauslehtenä otettiin seurassa vakavasti, ja lehden tekemisessä pyrittiin seuraamaan teknologian kehitystä. Vuonna 1984 seuran toimisto muutti Helsingin yliopiston Musiikkitieteen laitokselle, mutta *Musiikin suunnan* toimitus pysyi Työväenmusiikki-instituutin tiloissa siellä sijaitsevan tehokirjoittimen vuoksi (HKP 29.2.1984). Vuonna 1988 *Musiikin suunta* alkoi siirtyä tietokoneaikakaudelle, ja hallituksen kokouksessa keskusteltiin tietokonelaitteiston hankinnasta, johon kuuluisi hiiri, modeemi ja isompi kuvaruutu. Näitä suunnitelmia seurasi päätös valopöydän ja modeemin hankinnasta sekä suunnitelmia julkaisutoiminnan laadun ja tehokkuuden parantamiseen hankkimalla muun muassa suuri kuvaruutu, taitto-ohjelma ja tietokone. (HKP 30.8.1988; HKP 26.10.1988.) Vihdoin joulukuussa 1990 seuran talous oli niin hyvässä kunnossa, että hallitus teki päätöksen hankkia toimitukselle oma tietokone: puheenjohtajalle annettiin valtuudet tilata ”tarpeeksi tehokas PC-kone,

jolla seuran julkaisuprojekteissa käytettävät grafiikka- ja taitto-ohjelmat sujuvat sukkelaan” (HPK 31.12.1990).

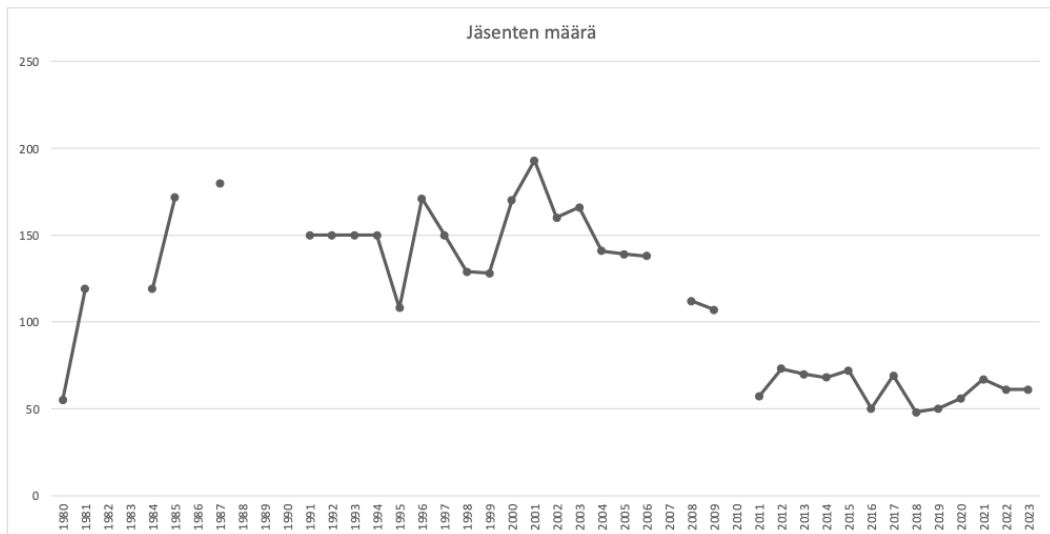
Vuonna 2016 *Musiikin suunta* siirtyi verkkojulkaisuksi – lehti seurasi tässäkin asiassa aikansa teknologista kehitystä. Samalla suuri syy siirtymiselle oli se, että lehden painamiseen tarvittavia resursseja ei olisi ollut enää lehden pienen levikin vuoksi saatavissa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä, joka suositteli lehden muuttamista avoimeksi verkkojulkaisuksi. Tämä ratkaisu tosin vaikutti osaltaan siihen, että seuran vuosittaiset tulot ja menot pienenevät entisestään, eikä seura enää vuodesta 2018 lähtien saanut ministeriön aiemmin myöntämää taiteen ja kulttuurin valtakunnallisten järjestöjen yleisavustusta, minkä takia SES joutui luopumaan osa-aikaisesta kuukausipalkkaisesta sihteeristä (TK 2018).

Koska *Musiikin suunnan* sisältö keskittyi ensisijaisesti tutkimukselliseen aineistoon, hallitus päätti vuonna 1991 perustaa *Etnomusikologian jäsenkirjeen* tiedotustarkoituksiin (HPK 5.6.1991). Seuralla tosin oli jo tiedotuslehti *Sessio*, joka oli aloittanut vuonna 1988, mutta se oli paisunut varsin laajaksi eikä keskittynyt vain ajankohtaisista asioista tiedottamiseen. *Sessio* päätettiinkin sulauttaa *Musiikin suuntaan* (HPK 27.8.1991). Tämän järjestelyn eduiksi mainittiin päällekkäisyyksien poistaminen, kustannussäästöt ja *Musiikin suunnan* sisällön rikastuttaminen sekä artikkeleiden säilyminen jälkipolville (Pekkilä 1991: 1). 1990-luvun puolivälin tienoilla jäsenkirje näyttää saaneen nimen *Etnoidi* (esim. HPK 15.1.1996), jonka korvasi 2000-luvun puolella SES:n ja MTS:n yhteinen *Musetti*. Tämä panostus tiedottamiseen kuvastaakin sitä, kuinka seura on pyrkinyt toimimaan jäsenistöään yhdistävänä foorumina ja pienen alan aktiivista toimintaa tukevana tiedon keskuksena.

Meri Kytö ja Saijaleena Rantanen (2014) kirjoittivat kymmenen vuotta sitten perusteellisen katsauksen *Etnomusikologian vuosikirjan* historiaan, joten emme käsittele sitä tässä yhteydessä tarkemmin. Vuosikirjan toiminta on jatkunut viimeiset kymmenen vuotta aiemmilla linjoilla, sillä sitä oli jo vuonna 2009 alettu julkaista avoimena verkkojulkaisuna, ja paperipainoksesta luovuttiin kokonaan vuonna 2010. Vuonna 2015 vuosikirjaan lisättiin mahdollisuus audiovisuaalisen liiteaineiston liittämiseen seuran verkkosivuille, ja vuonna 2022 kaikki vanhatkin vuosikirjat tulivat luettaviksi Tieteellisten seuran valtuuskunnan (TSV) ylläpitämään journal.fi-portaaliin, jota käytetään vuosikirjan julkaisualustana.

Avoimeen verkkojulkaisemiseen siirtymisen ikävämpi seuraus oli seuran jäsenmäärän romahtaminen, kun jäsenmaksulle ei saanut enää konkreettista vastiketta. Tämä näkyy jäsenmäärän kehityksessä erityisesti vuoden 2010 kohdalla (ks. kuva). *Musiikin suunnan* muuttumisella avoimeksi verkkojulkaisuksi vuonna

2016 ei näytä olleen yhtä merkittävää vaikutusta jäsenmäärään, joka on pysynyt viiden–kuudenkymmenen tienoilla viime vuodet.

Kuvio1: Seuran jäsenmäärän kehitys 1980–2023, jäsenmäärässä on huomioitu vain jäsenmaksun maksaneet jäsenet. Joiltain vuosilta tietoa jäsenmäärästä ei ole löytynyt. (Koonnut Elina Seye Antti-Ville Villénin tekemän kuvaajan pohjalta, ks. Villén 2024.)

Seuran julkaisutoiminta laajeni edelleen jo pari vuotta *Etnomusikologian vuosikirjan* perustamisen jälkeen vuonna 1988, kun seura julkaisi ensimmäisen oman kirjajulkaisunsa, Hannu Tolvasen käännöksen Simon Frithin kirjasta *Sound Effects*, suomeksi *Rockin potku. Nuorisokulttuuri ja musiikkiteollisuus*. Koska alkuperäinen kirja oli julkaistu jo vuonna 1981, Frith kirjoitti suomenkieliseen laitokseen uudet jälkisanat (*Sessio 3/1988*). Julkaisusarja painottui pitkään etnomusikologisten väitöskirjojen julkaisemiseen, mutta ajoittain julkaistiin myös artikkelikokoelmia, kuten äänimaisematutkimuksen kenttää esittelevä *Soundscape Studies and Methods* (toim. Helmi Järviluoma & Gregg Wagstaff) vuonna 2002 ja sukupuolentutkimuksellisesti suuntautunut *Moniääninen mies: Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen musiikissa* (toim. Kai Åberg & Lotta Skaffari) vuonna 2008. Kun väitöskirjojen avoin verkkojulkaiseminen yliopiston tutkielmatietokannoissa on muodostunut vakiintuneeksi käytännöksi viimeisten reilun kymmenen vuoden aikana, julkaisusarja on hakenut suuntaansa. Mahdollisesti se painottuu jatkossa enemmän artikkelikokoelmiin.

Seura akateemisena yhteisönä

Seuran varhaisia vuosia käsittelevissä kirjoituksissa korostuu usein yhteiskunnallinen vaikuttaminen, joka olikin monilla tavoin merkittävää, mutta alusta asti seuran piirissä käytiin myös aktiivista tieteellistä keskustelua. Alkuaikojen keskusteluissa ehkä nähtiin yhtenäisyys tärkeänä tavoitteiden saavuttamiselle, sillä seurauksella, ettei omia näkökulmia ja toimintatapoja välttämättä kyseenalaistettu. *Sessio*-lehdessä 1/1991 Tarja Rautiainen (1991: 1) kritisoikin etnomusikologiaa itsekritiikin puutteesta. Erityisesti hän viittaa alalla toisinaan havaittavan pelastusteorian piirteisiin. Rautiaisen mukaan itsetutkiskelu olisi kuitenkin tärkeä askel tieteenalan kehittymiselle. Toisaalta jäsenkirjeessä vuodelta 1992 Erkki Pekkilä (1992: 2) toteaa, että seuran ensimmäisessä kongressissa ”tunnelmat ja lähestymistavat vaihtuivat sessiosta toiseen” ja lisää tämän ”hajautuneisuuden, metodisen erimielisyyden” olevan hänen mielestään varsin terve ilmiö.

Keskustelua etnomusikologiasta on joka tapauksessa käyty seuran historiassa paljonkin. *Ethnomusicology*-lehden suomalaista etnomusikologiaa esittelevistä lyhyistä kirjoituksista vuodelta 1994 käy ilmi kirjoittajien osittain hyvinkin erilaiset näkemykset siitä, mitä etnomusikologia on ja mitä sen piiriin tulisi lukea. Esimerkiksi Erkki Pekkilä (1994: 407) painottaa, että etnomusikologian tutkimuskohde on musiikki (eri kulttuurien monenlaiset musiikit), kun taas Leisiö (1994) näkee etnomusikologian antropologian haarana ja siten etnomusikologian ensisijaisena tutkimuskohteena ennemminkin kulttuurin ja ihmisluonnon, toki musiikin kautta tarkasteltuna. Samana vuonna julkaistussa *Musiikin suunnan* teemanumerossa ”Etnomusikologia tienhaarassa” (MS 4/1994) pohditaan vastaavasti usean kirjoittajan voimin suomalaisen etnomusikologian aiheiden ja lähestymistapojen kirjoa sekä muita alan määrittelylle keskeisiä kysymyksiä.

Jos varhaisimmissa keskusteluissa on esillä kansanmusiikintutkimuksen pitkän suomalaisen perinteen suhde uudempaan amerikkalaiseen musiikkiantropologiaan, toistuvaksi keskustelun aiheeksi nousee vähän myöhemmin etnomusikologian ja populaarimusiikin tutkimuksen suhde. Vaikka etnomusikologiaa on monissa yhteyksissä luonnehdittu ”maailman musiikkien” tutkimukseksi, ja moni ehkä on käsittänyt tämän viittaavan vieraisiin tai kaukaisiin musiikkikulttuureihin, käytännössä suomalaisen etnomusikologian painopiste on ollut ennemminkin suomalaisessa kansanmusiikissa (mukaan lukien vähemmistöjen musiikit), työväenmusiikissa ja varsinkin 2000-luvulle tultaessa populaarimusiikissa (ks. Heinonen 2005: 35). Moni populaarimusiikin tutkija näyttää kuitenkin kokeneen, ettei heidän tutkimuskohdettaan arvostettu samassa määrin kuin perinteisiä musiikinlajeja tai länsimaista taidemusiikkia, ja siksi

populaarimusiikin tutkimuksen asema oli toistuva keskustelunaihe seuran piirissä (ks. myös Mäkelä 2005). Yrjö Heinonen (2005: 45) kuitenkin päätyy perusteellisen julkaisutoiminnan tarkastelun pohjalta toteamaan seuran 30-vuotisjuhlanumerossa, että ”[s]uomalainen populaarimusiikin tutkimus ei olisi tänään sitä mitä se on ilman Suomen etnomusikologista seuraa ja sen populaarimusiikin tutkimisen puolesta puhuneita, kirjoittaneita ja toimineita aktiiveja”.

Sittemmin sisällölliset keskustelut ovat koskeneet muun muassa etnomusikologia–musiikkitiede-jaon ja kahden erillisen seuran (SES ja MTS) ylläpitämisen mielekkyyttä, sillä moni musiikintutkija on jäsen kummassakin seurassa ja seurat tekevät varsin paljon yhteistyötä (ks. Kilpiö, Niiranen & Rantanen 2023: 7). Ajatus seurojen yhdistämisestä on ollut esillä ainakin vuonna 2014, sillä hallituksen kokouksen pöytäkirjassa 5.6.2014 raportoidaan ”aloitteesta” musiikintutkimuksen tieteellisten seurojen yhdistämiseksi, mutta pöytäkirjasta ei käy ilmi, kuka tällaisen aloitteen on tehnyt. Lyhyen kirjauksen perusteella SES:n hallitus suhtautuu myönteisesti yhteistyöhön MTS:n kanssa, mutta toteaa, ettei seurojen yhdistämisen puolesta ole esitetty vakuuttavaa argumenttia – ”Miksi yhdistettäisiin?” Mihinkään toimenpide-ehdotukseen ei keskustelussa päädyt: ”Keskustelun yhteenvetona puheenjohtaja [Mikko Vanhasalo] esitti näkemyksen, jonka mukaan pitkällä aikavälillä seurojen toiminta sekä itsenäisesti että yhdessä on haasteellista.” (HKP 5.6.2014.)

Keskustelua on käyty myös *Etnomusikologian vuosikirjan* ja MTS:n *Musiikki-lehden* yhdistämisestä, tai mahdollisesti uuden musiikintutkimuksen laajaa kenttää yhdistävän vertaisarvioidun julkaisun perustamisesta näiden tilalle (HKP 7.10.2022; HKP 14.12.2022). Ajatus ei ole uusi, vaan se on ollut esillä ainakin vuonna 2014 musiikintutkijoiden symposiumissa järjestetyssä paneelikeskustelussa ”Minne menee musiikin tutkimus?”, jossa oli todettu molempia julkaisuja vaivaava ”artikkelikato” (Kytö & Rantanen 2014: 8, 21). Joulukuussa 2022 aihetta käsiteltiin seurojen hallitusten yhteiskokouksessa, jossa suunniteltiin kevääksi 2023 jäsenistölle suunnattua verkkokyselyä ja keskustelutilaisuutta asiasta, mutta suunnitelma laitettiin vain pari kuukautta myöhemmin jäihin:

Musiikkitieteellisen seuran pj Milla Tiainen ja Elina Seye kävivät lyhyen sähköpostikirjeenvaihdon liittyen aiempaan keskusteluun *Etnomusikologian vuosikirjan* ja *Musiikki-lehden* mahdollisesta yhdistymisestä. Todettiin, että laajempaa jäsenkeskustelua aiheesta on parempi lykätä, jottei se vaikuta välittömältä reaktiolta *Musiikki-lehden* JUFO-luokituksen nostoon. Päätettiin, Milla Tiaisen ehdotuksen mukaisesti, että asiaa käsittelevä laajempi keskustelu järjestettäisiin vasta Joensuun symposiumin yhteydessä. Sitä ennen voidaan toteuttaa verkkokysely, jota alun perin suunniteltiin toteutettavaksi jo tänä vuonna. (HKP 17.2.2023.)

Ajatukseen ei kuitenkaan ole palattu tänä vuonna, sillä SES on keskittynyt 50-vuotisjuhlavuoden viettämiseen, eikä MTS:n hallitukseen ole muistuttanut asiasta. Asiaan on vaikuttanut myös se, että *Etnomusikologian vuosikirjaan* on saatu vuosina 2023 ja 2024 edellisiä vuosia runsaampi määrä artikkeliehdotuksia, joten painetta omasta vertaisarvioidusta julkaisusta luopumiseen ei tällä hetkellä ole ainakaan SES:n puolella.

Tieteellistä keskustelua on siis käyty monenlaisissa seminaareissa, symposiumeissa ja konferensseissa, joita on järjestetty seuran alkuvuosista aina tähän päivään asti. Aluksi seuran järjestämät tieteelliset kokoontumiset vaikuttavat olleen enimmäkseen pienimuotoisia seuran aktiivijäsenten kokouksia, joita järjestettiin aktiivisimpina aikoina 1980- ja 1990-luvuilla kerran kuukaudessa (TK 1985; TK 1987; *Sessio 4/1988*; TS 1990). Seuran toiminnan kannalta säännölliset kokoukset olivat tärkeitä, mutta isompiakin tapahtumia haluttiin järjestää:

Todettiin että seuran edistämä ajatus kansanmusiikintutkijoiden tapaamisesta on toteutumassa. Seuran mielestä kansanmusiikintutkimus edellyttää yhteistä koordinointia, mihin päämäärään symposiumilla on hyvät mahdollisuudet. Kansanmusiikintutkijoiden symposium Kaustisella. (HKP 6.5.1981.)

Lisäksi toivottiin ulkomaisten asiantuntijoiden vierailijoita: ”Seura tukee kaikkia hankkeita, joiden avulla saataisiin alan ulkomaisia asiantuntijoita vierailemaan Suomessa” (TS 1981).

Ulkomaisten tutkijoiden vierailuja seura saikin aikaan 1980- ja 1990-luvuilla vuosittain, joskus useamminkin, ja ulkomaisten vieraiden lista käsittää monia nimekkäitä etnomusikologeja ja musiikkisosiologeja, kuten Simon Frith, Ellen Koskoff, Richard Middleton ja Jeff Todd Titon. Vierailut liittyivät joskus konferensseihin, välillä ne taas toteutettiin yhteistyössä musiikkitieteen oppiaineiden kanssa. Seura toimi usein välittäjänä, kun joku ulkomainen asiantuntija vieraili Suomessa, niin että vierailijaa kierrätettiin pitämässä luentoja useissa eri yliopistoissa, mahdollisen konferenssi- tai seminaariesitelmän lisäksi. Edellä mainittujen vierailijoiden lisäksi mainittakoon tässä vaikkapa Alan Lomax, jonka Suomen vierailun toteutuminen kertoo seuran aktiivien ilmeisen hyvistä yhteyksistä ulkomaisiin etnomusikologeihin:

Eräs maailman tunnetuimmista etnomusikologeista, Alan Lomax, pistäytyi Suomessa Neuvostoliittoon suuntautuneen matkansa ohessa. Hän tapasi suomalaisia etnomusikologeja sekä Tampereella että Helsingissä ja näytti pidetyissä tapaamisissa elokuviaan. (TK 1987.)

Kontakteja ulkomaisiin tutkijoihin saatiin varhaisista vuosista lähtien muun muassa maailmanlaajuisen International Council for Traditional Music -järjestön (ICTM)¹ ja Pohjois-Amerikkaan painottuvan Society for Ethnomusicology (SEM) kautta. Myös populaarimusiikin tutkimukseen keskittyvä International Association for the Study of Popular Music (IASPM), ja erityisesti sen pohjoismainen jaosto IASPM Norden, on ollut tärkeä kansainvälinen organisaatio SES:n jäsenille. *Sessio*-tiedotelehdessä löytyy useita raportteja ulkomailla järjestetyistä konferensseista, joihin seura-aktiivit olivat osallistuneet. Pöytäkirjoihin on puolestaan kirjattu toiveita saada kansainvälisiä konferensseja Suomeen.

ICTM:n maailmankonferenssi saatiinkin tänne jo vuonna 1985: päävastuu järjestelyistä oli tosin ruotsalaisilla, mutta osa konferenssin ohjelmasta tapahtui Helsingissä Sibelius-Akatemian tiloissa (ICTM 1985a; ICTMD 2024a ja TS 1985–86). Vain pari vuotta myöhemmin, syksyllä 1987 Helsingissä järjestettiin IASPM Nordenin ensimmäinen symposium, joka ”vaati paljolti Suomen Etnomusikologisen Seuran voimavaroja onnistuakseen” (TK 1987). Myöhemminkin seuran hallituksen jäsenet ovat toimineet aktiivisissa rooleissa niin näissä kuin muissakin kansainvälisissä järjestöissä. Esimerkiksi Pirkko Moisala perusti yhdessä Barbara L. Hamptonin kanssa vuonna 1985 ICTM:n jaoston Study Group on Music and Gender¹, jonka puheenjohtajana Moisala toimi useiden vuosien ajan (ICTM 1985b; ICTMD 2024b).

1980-luvun lopussa SES:n voimavarat näyttävät kuluneen ennemminkin julkaisutoimintaan ja muunlaisten tapahtumien järjestämiseen, mutta 1990-luvun alussa seuran hallituksessa kaavailtiin jälleen konferenssia: ”Käsiteltiin suunnitellun etnomusikologian konferenssin järjestämistä Kaustisella vuoden 1992 huhtikuussa” (HPK 27.8.1991). Lopulta Kansanmusiikin keskusliiton kanssa yhteistyössä järjestetty konferenssi pidettiin kuitenkin Helsingissä Annantalolla huhtikuussa 1992 (SES jäsenkirjeet 1992; ks. ohjelma jäsenkirjeessä 2/1992). Tapahtuma sai jatkoa myös seuraavina vuosina.

Oman etnomusikologian konferenssin lisäksi SES oli mukana järjestämässä ICTM:n Study Group on Music and Genderin konferenssia Turussa elokuussa 1994 (Herndon & Moisala 1994; Järviluoma 1997: 27). Seuran aktiivit olivat aktiivisia muissakin ICTM:n jaostoissa, esimerkiksi Study Group on Maqam piti oman kokouksensa vuonna 1995 Tampereella Timo Leisiön ja Vesa Kurkelan huolehtimissa paikallisjärjestelyistä (Järviluoma 1997: 25). 1990-luvun puolivälissä SES haki ja lopulta myös sai järjestelyvastuun European Seminar for Ethnomusicologyn

¹ Nykyisin Study Group on Music, Gender and Sexuality.

(ESEM) vuosikongressista, joka pidettiin keväällä 1997 Jyväskylässä. Tähän liittyen on pöytäkirjoissa useita merkintöjä, joista osa herättää kysymyksiä siitä, miten niissä esitetyt ajatukset ESEM-kokoontumisessa lopulta toteutuivat, jos toteutuivat:

ESEM:iltä on tullut positiivista palautetta kokousjärjestelyistä. Erityisesti on kiinnostanut teema 'Lapin musiikki ja shamanismi'. Tässä yhteydessä olisi tarkoitus järjestää shamanistinen istunto. Muita teemoja ovat alustavasti gender, vähemmistöt ja eurooppalaisen etnomusikologian aatehistoria. Lisäksi harkintaan semnologia [sic]. (HPK 7.3.1996.)

Todettiin, että tuleva ESEM on erinomainen tilaisuus tuoda esiin se, että myös kansanmusiikin tutkimus on osa etnomusikologiaa ja tuoda esiin (meille kovin tuntematon) eurooppalainen etnomusikologia, jota myös vertailevaksi musiikkitieteeksi tai kansanmusiikintutkimukseksi on kutsuttu. (HPK 22.3.1997.)

Jälkimmäinen toteamus kertoo paitsi eurooppalaisen etnomusikologian eroista suhteessa monien suomalaisten paremmin tuntemaan amerikkalaiseen musiikkiantropologiaan myös etnomusikologian kentän erityispiirteistä Suomessa. Varsinkin yliopistojen koulutusohjelmissa etnomusikologiaksi laskettiin vielä 1990-luvulla kaikki, mikä ei mahtunut kapeaan käsitykseen musiikkitieteestä ensisijaisesti länsimaisen taidemusiikin historiana ja musiikkianalyysinä. SES:n aktiivit eivät näytä vastustaneen tällaista laveaa käsitystä etnomusikologiasta, vaan päinvastoin seuran toiminnan piiriin ovat mahtuneet, ja mahtuvat edelleen, moninaisia aiheita erilaisista näkökulmista käsittelevät tutkijat (esim. Moisala 2009: 253–255; Järviluoma 2008).

ESEM-konferenssin takia päätettiin jättää oma etnomusikologian konferenssi järjestämättä vuonna 1997 (HPK 27.9.1996). Samoihin aikoihin suhde Suomen musiikkitieteelliseen seuraan alkoi ilmeisesti hieman lämmetä: ”Keskusteltiin vuosikongressin kohtalosta. Pitäisi tarkemmin määritellä, mikä on seuran suhde musiikkitieteelliseen seuraan ja sen järjestämään kongressiin.” (HPK 22.3.1997.) Vuodesta 1998 lähtien alettiinkin järjestää Suomen musiikintutkijoiden symposiumia yhteistyössä MTS:n kanssa.

Seurojen yhteisestä symposiumista muotoutui merkittävä, koko suomalaisen musiikintutkimuksen kenttää yhdistävä tapahtuma. Symposium on ollut tärkeä areena erityisesti väitöskirjatutkijoille, jotka ovat päässeet esittelemään omaa tutkimustaan oman oppiaineensa seminaaria laajemmalle yleisölle ja

verkostoitumaan muiden yliopistojen tutkijoiden kanssa. Periaatteena on myös ollut, että symposiumin paikallisjärjestelyistä vastaa aina jokin musiikintutkimuksen oppiaine, niin että tapahtuma kiertää eri paikkakunnilla. Symposiumin teema ja keynote-puhujat päätetään seurojen ja paikallisen järjestäjätahon kesken. Symposium toteutui säännöllisesti vuosittain aina koronapandemiaan asti, kun maaliskuuksi 2020 suunniteltu symposium jouduttiin perumaan vain noin viikkoa ennen tapahtumaa (HKP 13.3.2020). Myöhempään ajankohtaan lykätty tapahtuma toteutui lopulta täysin virtuaalisena toukokuussa 2021 (TK 2021). Seuraavana vuonna päästiin taas kokoontumaan yhteen, ja Jyväskylässä pidetyn symposiumin teema ”Musiikki ja sen moninaiset yhteydet” johdatti paikalla olleiden ajatukset tieteidenvälisen näkökulmien lisäksi tutkijoiden välisten kohtaamisten merkitykseen (ks. Kytö ym. 2022). Vaikka kasvokkaiset kohtaamiset koettiin tärkeiksi, symposiumin yhteydessä käydyissä keskusteluissa muotoutui ajatus, että symposiumia on parempi järjestää jatkossa vain joka toinen vuosi (TK 2022).

1990-luvun jälkeen SES:n asiakirjojen maininnat ulkomaisten tutkijoiden vierailijoista keskittyvät etupäässä seuran järjestämien konferenssien ja sittemmin musiikintutkijoiden symposiumin keynote-puhujiin. Pöytäkirjoissa ei enää mainita aiempina vuosina toteutettujen vierailujen kaltaisia ”kiertueita”, joissa ulkomainen tutkija kiertää luennoimassa useammassa yliopistossa. Sen sijaan musiikintutkijoiden symposiumin yhteydessä pidettiin välillä musiikintutkimuksen valtakunnallisen tutkijakoulun kokoontumisia, jolloin ulkomaisia keynote-puhujia voitiin hyödyntää väitöskirjatutkijoiden tekstien kommentaattoreina. Samaa ajatusta sovellettiin myös syksyn 2022 *Disciplining Music Heritage* -konferenssissa, jonka yhteydessä järjestettiin kulttuurisen musiikintutkimuksen kansainvälinen ”syyskoulu”, väitöskirjatutkijoille suunnattu kolmipäiväinen seminaari, johon osallistui yhdeksän väitöskirjatutkijaa seitsemästä eri maasta. Konferenssi ja syyskoulu järjestettiin yhteistyössä IASPM Nordenin ja Taideyliopiston Seinäjoen yksikön kanssa. (TK 2022.)

Vuosikymmenien kuluessa SES:n yhteistyöverkostot ovat laajentuneet. Seminaareja on 2000-luvulla järjestetty usein yhteistyössä muiden tieteellisten seurojen, tutkijaverkostojen tai muiden instituutioiden kanssa. Esimerkiksi ”Taiteentutkimuksen ja kulttuuritieteiden etiikka” -seminaarin (2019) SES järjesti yhteistyössä Suomen Kansantietouden Tutkijain Seuran (SKTS) kanssa sekä *Music and the Sacred* -konferenssin (2018) Hymnologian ja liturgiikan seuran kanssa. Teemasta riippuen yhteyksiä on haettu eri tahojen kanssa, mutta toistuvasti yhteisiä tapahtumia on järjestetty ainakin Maailman musiikin keskuksen, Musiikkiarkiston (ent. Jazz & Pop Arkisto), Kansanmusiikki-instituutin ja IASPM Nordenin kanssa. Viime vuosina yhteydenpito muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden

ICTMD-edustajien kanssa on tiivistynyt, ja tämän seurauksena SES järjesti tänä syksynä ensimmäisen pohjoismais-baltialaisen ICTMD-verkostokongressin Helsingissä osana seuran 50-vuotisjuhlavuoden tapahtumia.

Kuva 2: Pirkko Moisala ja muita ICTMD Nordic-Baltic Network -kongressin osallistujia Tieteiden talolla Helsingissä 8.10.2024. Kuva: Nora Sayyad.

Lopuksi

Viidenkymmenen toimintavuotensa aikana seura on tuottanut ihailtavan määrän toimintaa, tapahtumia, julkaisuja ja vaikuttamista. Vuosikymmenien saatossa seuran vaikuttamisen kenttä on kuitenkin kaventunut, kun toiminta on keskittynyt lähinnä tutkijoiden välisten yhteyksien tukemiseen ja tutkimustiedon julkaisemiseen. Tähän muutokseen voi etsiä syitä ennen kaikkea muuttuvasta kulttuuriympäristöstä. Hyvinvointivaltion kulttuurikentän ideologisesti järjestäytyneen toimintaan sai 1980-luvun loppua kohden väistyä uusliberalismin tieltä (Häyrynen 2006: 149–154), mikä väistämättä vaikutti myös SES:n toimintaan ja vaikutusmahdollisuuksiin. Suomessakin vallitsevaksi ideologiaksi nousseella uusliberalistisella ajattelulla on ollut kauaskantoiset vaikutukset, jotka näkyvät vahvasti myös yliopistomaailmassa. Nykyhetken yliopistojen toimintamallissa pienet alat taistelevat olemassaolostaan, ja samaan aikaan tutkijoilla on entistä suuremmat paineet selviytyä vähenevien resurssien kentällä.

Uusliberalistinen ympäristö onkin todennäköinen syy siihen, että seuratoimintaan ei tunnu riittävän intoa. Seuran hallitukseen on vaikea houkuttaa jäseniä, ja hallitustehtävät nähdään ennemminkin pätevyitysmahdollisuutena väitöskirjatutkijoille kuin jo meritoituneiden tutkijoiden paikkana vaikuttaa oman tieteenalansa kehitykseen. Vaikuttamisen mahdollisuudet seuran kautta ovat tosin selvästi vähentyneet aiempiin vuosikymmeniin verrattuna. Nykyisin tieteellisten seurojen merkitys ei näytä olevan kovin suuri, ja on vaikea edes kuvitella, että seuran kannanotoilla tai muulla toiminnalla pystyttäisiin saamaan aikaan vastaavia selviä yhteiskunnallisia vaikutuksia kuin SES:n parina ensimmäisenä vuosikymmenenä. Oikeastaan vain seurojen merkitys tiedekustantajina on pysynyt ennallaan tai mahdollisesti jopa kasvanut, sillä seurojen on ollut helppompaa siirtyä maksuttomaan open access -julkaisemiseen kuin kaupallisten kustantajien. Myös SES pyrkii edelleen tarjoamaan niin yliopistojen profiileista kuin kaupallisista intresseistä vapaita kanavia monimuotoiseen tiedejulkaisemiseen.

Jonkinlainen väsymys nykytilanteeseen ilmenee myös siinä, että jäsenistö saattaa esittää toiveita, että seuran pitäisi järjestää enemmän toimintaa, mutta kun toiveiden mukaista toimintaa sitten järjestetään, osallistujamäärä jää vaatimattomaksi. Tästä esimerkkinä seuran hallitukselle muutama vuosi sitten esitetty toive webinaareista (TK 2021). Webinaareja järjestettiin muutama vuosina 2021 ja 2023 (TK 2021; HPK 3.10.2023), mutta niiden järjestäminen hiipui pian, kun jäsenistöltä ei saatu tarjouksia niihin sopivaksi sisällöksi (HPK 24.3.2022). Vertailun vuoksi seuralla oli 1980–90-luvulla useita paikallisaostoja, jotka järjestivät omia tapahtumiaan, ja vielä 2000-luvun alussakin hallituksen kokoukset pyrittiin järjestämään eri paikkakunnilla esimerkiksi paikallisen tutkijaseminaarin tai muun sopivan tapahtuman yhteydessä. Näin seuran jäsenet tapasivat toisiaan enemmän ja hallituksen jäsenet tulivat tutuiksi, mikä todennäköisesti motivoi aktiivisempaan osallistumiseen. Viime vuosina hallituksen kokoukset ovat siirtyneet lähes täysin verkkoon, koronavuosien ja seuran heikon rahatilanteen seurauksena, mutta havaittavissa on myös laajempaa haluttomuutta matkustaa toisille paikkakunnille seminaarien, kokousten tai muun seuratoiminnan takia. Taustalla vaikuttavat todennäköisesti tutkijoihin kohdistuvat tehokkuusvaatimukset, kuten Kaarina Kilpiö, Elina Niiranen ja Saijaleena Rantanen (2023: 8–9) viimevuotisessa *Etnomusikologian vuosikirjan* pääkirjoituksessaan totesivat.

Varsinkin tässä ajassa olisi kuitenkin hyvä ottaa aikaa myös kollegojen tapaa-misiin ja yhteisiin hankkeisiin, vaikka ne eivät välttämättä tuotakaan lisärivejä omaan ansio- tai julkaisuluetteloon. Kohtaamisissa syntyy usein uusia ideoita, joista voi yhdessä tekemällä kehittyä jotain merkittävää, kuten SES:n historiasta voi huomata. Ehkä hieman yllättäen ajankohtaiseksi on noussut myös seuran säännöissä säilynyt huomio kansojen välisen ymmärtämyksen edistämisestä

etnomusikologisen ajattelutavan ja maailman musiikkikulttuureja koskevan tiedon levittämisen kautta (ks. myös Brusila 2024). Yhteiskunnallinen keskustelu on nykyään Suomessa varsin polarisoitunutta, ja ihmisten erilaisuuden kohtaaminen näyttää joillekin hyvin vaikealta. Siten musiikkien ja kulttuurien tasa-arvoa painottava ja niiden moninaisuudesta innostuva etnomusikologia voi osoittautua tällaisena aikana tarpeelliseksi tieteenalaksi, joten Suomen etnomusikologisella seurallakin on varmasti edelleen annettavaa sekä tieteellisiin että yhteiskunnallisiin keskusteluihin.

Lähteet

Arkistolähteet

Musiikkiarkisto, SES:n kokoelma. SES Hallituksen kokousten pöytäkirjat (HKP), toimintakertomukset (TK) ja toimintasuunnitelmat (TS) vuosilta 1978–2023. Vuosikokousten ja hallituksen pöytäkirjat ovat saatavilla sarjassa 396.C ja taloushallinnon sarjassa 396.G.

Kausittaiset julkaisut

Etnoidi 1993–1999. Musiikkiarkisto, SES:n kokoelma.

Musetti 1/2012. <https://mtsnet.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/11/musetti-2-2012.pdf> (luettu 21.10.2024).

Musiikin suunta 1983–2015. Musiikkiarkisto, sarja 396.U.1.4.2.

Musiikin suunta 2016–2024. Musiikin suunnan arkisto, <https://musiikinsuunta.fi/arkisto/> (luettu 17.10.2024).

SES – Jäsenkirje 1990 ja 1992. Musiikkiarkisto, SES:n kokoelma.

Sessio 1988–1991. Musiikkiarkisto, SES:n kokoelma.

Äänenkannattaja 1979–1982. Musiikkiarkisto, sarja 396.U.1.4.1.

Kirjallisuus

Brusila, Johannes (2024) ”Suomalainen etnomusikologia ärhäkästä indiestä vesittyneeksi mainstreamiksi – tai ei miksikään?”. *Musiikin suunta* 2/2024.

Donner, Philip & Kurkela, Vesa & Lahtinen, Matti (toim.) (1981) *Suomen etnisten vähemmistöjen musiikki*. Helsinki: Kirjastopalvelu.

Eerola, Tuomas & Louhivuori, Jukka & Moisala, Pirkko (toim.) (2003) *Johdatus musiikintutkimukseen*. Jyväskylä: Suomen musiikkitieteellinen seura.

Etnosoi! (2024) ”Info”. <https://www.etnosoi.fi/fi/etnosoi/info> (luettu 22.9.2024).

Heinonen, Yrjö (2005) ”Suomen etnomusikologinen seura populaarimusiikin tutkimuksen keskustelu- ja julkaisuforumina”. *Musiikin suunta* 2/2005, 34–46.

Herndon, Marcia & Moisala, Pirkko (1994) ”ICTM Study Group: Music and Gender”. *Bulletin of the International Council for Traditional Music* No. LXXXV, October 1994, 28.

Häyrynen, Simo (2006) *Suomalaisen yhteiskunnan kulttuuripolitiikka*. SoPhi 99. Jyväskylä: Minerva Kustannus.

ICTM (1985a) ”28th Conference – ‘The Baltic’”. *Bulletin of the International Council for Traditional Music* No. LXVI, April 1985, 10–20.

ICTM (1985b) ”Study Groups in Formation”. *Bulletin of the International Council for Traditional Music* No. LXVII, October 1985, 6.

- ICTMD (2024a) ”Past World Conferences”.
<https://ictmd.org/past-world-conferences> (luettu 18.9.2024).
- ICTMD (2024b) ”ICTM Study Group on Music, Gender, and Sexuality”.
<https://ictmusic.org/studygroup/gender> (luettu 17.10.2024).
- Järviluoma, Helmi (1997) ”Reports: National Committee – Finland”. *Bulletin of the International Council for Traditional Music* No. XC, April 1997, 24–27.
- Järviluoma, Helmi (2005) ”Ajan lyhyt historia. Suomen Etnomusikologinen Seura 1970–80-lukujen vaihteessa”. *Musiikin suunta* 2/2005, 59–66.
- Järviluoma, Helmi (2008) ”Etnomusikologi kulttuurintutkijana – pakkoavioliitto vai aito romanssi?”. *Kulttuurintutkimus* 25:2, 11–24.
- Järviluoma, Helmi (2024) ”Etnomusikologia Suomessa – yksi kuohuva joki vai sata pientä puroa?”. *Musiikin suunta* 2/2024.
- Järviluoma, Helmi & Wagstaff, Gregg (toim.) (2002) *Soundscape Studies and Methods*. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura.
- Kilpiö, Kaarina & Niiranen, Elina & Rantanen, Saijaleena (2023) ”Rohkeasti yli rajojen – SES täyttää 50 vuotta”. *Etnomusikologian vuosikirja* vol. 35, 6–10.
<https://doi.org/10.23985/evk.141639>
- Kuitunen, Marja-Leena & Moisala, Pirkko (1986) *Kansojen musiikkia: etnomusikologiaa kuvauksia*. Helsinki: Otava.
- Kurkela, Vesa (1994) ”The Historical Approach and Applied Ethnomusicology”. *Ethnomusicology* 38:3, 402–405. <https://doi.org/10.2307/852102>
- Kurkela, Vesa (2005) ”Etnomusikologian sukupolvet”. *Musiikin suunta* 2/2005, 47–58.
- Kytö, Meri & Lehtonen, Lasse & Ranta-Meyer, Tuire (2022)
 ”Musiikintutkimuksellisia kohtaamisia” [pääkirjoitus]. *Musiikki* 2/2022, 3–8.
<https://doi.org/10.51816/musiikki.119951>
- Kytö, Meri & Rantanen, Saijaleena (2014) ”Etnomusikologian vuosikirjan merkitys musiikintutkimuksen alalle Suomessa”. *Etnomusikologian vuosikirja* vol. 26, 8–25. <https://doi.org/10.23985/evk.66786>
- Leisiö, Timo (1994) ”Ethnomusicology vis-à-vis Musicology”. *Ethnomusicology* 38:3, 412–414. <https://doi.org/10.2307/852106>
- Moisala, Pirkko (1983) ”Etnomusikologia etenee”. *Musiikin suunta* 5/1983, 3.
- Moisala, Pirkko (toim.) (1991) *Kansanmusiikin tutkimus: metodologian opas*. Helsinki: VAPK-kustannus.
- Moisala, Pirkko (1994) ”The Wide Field of Finnish Ethnomusicology”. *Ethnomusicology* 38:3, 417–422. <https://doi.org/10.2307/852108>
- Moisala, Pirkko (2005) ”’Itse musiikki’ ja suomalainen etnomusikologia” *Musiikin suunta* 2/2005, 28–33.
- Moisala, Pirkko (2009) ”Musiikin kulttuurisuus tänään – nykyetnomusikologian linjauksia”. *Etnomusikologian vuosikirja* vol. 21, 239–257.
<https://doi.org/10.23985/evk.101213>

- Moisala, Pirkko (2024) ”Muistoja etnomusikologian varhaisajoilta”. *Musiikin suunta* 2/2024.
- Moisala, Pirkko & Seye, Elina (toim.) (2013) *Musiikki kulttuurina*. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura.
- Mäkelä, Janne (2005) ”Legitimoinnin loppu? – Populaarimusiikin historiankirjoituksen muutos”. *Musiikin suunta* 2/2005, 23–27.
- Paukkunen, Elina (2005) ”Ajankohtaista: Suomen etnomusikologinen seura ry”. *Elore* vol.12:2. <https://journal.fi/elore/article/view/78523/39422>, <https://doi.org/10.30666/elore.78523>
- Pekkilä, Erkki (1989a) ”Musikologian kaksi osaa”. *Sessio* 3:2, 2–4.
- Pekkilä, Erkki (1989b) ”Hannu Sinisalolle”. *Sessio* 4:2, 4.
- Pekkilä, Erkki (1991) ”Puheenjohtajan palsta”. SES jäsenkirje 1/1, 30.9.1990, 1.
- Pekkilä, Erkki (1992) ”Puheenjohtajan palsta: Suomalainen etnomusikologia: samanmielisyyttä vai dialogia?”. SES-jäsenkirje 4/2, 11.12.1992, 2.
- Pekkilä, Erkki (1994) ”Nationalism, Regionalism, Leftism, and Individualism”. *Ethnomusicology* 38:3, 405–408. <https://doi.org/10.2307/852103>
- Rautiainen, Tarja (1991) ”Konsensus ja konflikti”. *Sessio* 1/1991, 1.
- Saha, Hannu (1994) ”The Study of Traditional Finnish Music versus Ethnomusicology”. *Ethnomusicology* 38:3, 400–402. <https://doi.org/10.2307/852101>
- Seye, Elina (2020) ”Etnomusikologian olemassaolosta”. *Musiikin suunta*: ajankohtaista, julkaistu 10.2.2020. <http://musiikinsuunta.fi/2020/ajankohtaista/etnomusikologian-olemassaolosta/> [tällä hetkellä ei saatavilla Musiikin suunnan verkkosivuilla, teksti voi pyytää artikkelin kirjoittajilta].
- Seye, Elina (2022) ”Etnomusikologisia näkökulmia musiikintutkimuksen dekolonisaatioon”. *Etnomusikologian vuosikirja* vol. 34, 13–40. <https://doi.org/10.23985/evk.114919>
- Seye, Elina & Tiainen, Milla (2021) ”Sisäpiirejä ja sukupuolijakoja? Musiikintutkimuksen syrjäytäkysely herätti keskustelua”. *Musiikin suunta* 1/2021. <http://musiikinsuunta.fi/2021/05/08/sisapiireja-ja-sukupuolijakoja-musiikintutkimuksen-syrjintakysely-heratti-keskustelua/> (luettu 20.9.2024).
- Synkooppi (2013) ”Suomen Etnomusikologisen Seuran Toukopäivä: Etnomusikologin työelämä- ja uraseminaari 6.5.”. <https://synkooppi.blogspot.com/2013/04/suomen-etnomusikologisen-seuran.html> (luettu 24.9.2024).
- Uulu (2024) ”Tarina ja arvot”. <https://uulu.fi/9/tarina-ja-arvot> (luettu 22.9.2024).
- Villén, Antti-Ville (2024) ”Etnomusikologinen seurankipeys”. *Musiikin suunta* 2/2024.

- Åberg Kai & Skaffari Lotta (toim.) (2008) *Moniääninen mies: Maskuliinisuuden kulttuurinen rakentuminen musiikissa*. Helsinki: Suomen etnomusikologinen seura.
- Öhman, Nina (2020) ”Kuukauden jäsenseurana on Suomen etnomusikologinen seura”. *Tieteellisten seurain valtuuskunta: uutiset* 31.8.2020, päivitetty 10.11.2020. <https://www.tsv.fi/fi/uutiset/kuukauden-jasenseurana-suomen-etnomusikologinen-seura> (luettu 18.9.2024).
- Öhman, Nina (2021) ”Etnomusikologian yliopisto-opetus demokraattisen yhteiselämän kehitysalustana”. *Etnomusikologian vuosikirja* vol. 33, 94–118. <https://doi.org/10.23985/evk.105337>